

**Н. Г. Солонська,
керівник культурно-просвітницького
центру НБУВ, канд. іст. наук**

Імідж і культурно-просвітницька діяльність сучасної бібліотеки

Імідж – та категорія, те поняття, яке має одвічне і непересічне значення в долі людства, і кожного індивіда.

Утім, імідж такого соціального інституту як бібліотека має свої особливості. Виділимо три найбільші блоки, кожний із яких потребує спеціального дослідження. По-перше, авторитет у суспільстві є похідною від запитів цього суспільства. По-друге, він безпосередньо залежить від головного менеджера установи. По-третє, імідж об'єктивно, як безаберацияне дзеркало, відбиває діяльність бібліотеки.

Ми спинимося на останній позиції, що складається з цілої групи взаємопов'язаних підсистем. У наших викладах виходитимемо з класичного поняття про бібліотеку, що формувалося століттями.

Отже, діяльність бібліотеки визначається тим, що це – інформаційна, культурна, освітня загальнодоступна установа; бібліотечна справа – галузь інформаційної, культурно-просвітницької та освітньої діяльності.

Головне багатство бібліотеки – її фонди. Їх формування – найвідповідальніша робота. Усі види діяльності бібліотеки й визначають рівень авторитету установи в суспільстві. Однак й бібліотека повинна розуміти, що суспільство розвивається, іде своїм шляхом. І бібліотеці, щоб не втратити свою славу «скарбниць знань і центру духовності», необхідно встигнути за часом і процесами, залишатися на гребені подій, що відбуваються в оточуючому світі, потрібно тонко, швидко, делікатно, надзвичайно гнучко реагувати на трансформації в ньому.

Одним із численних завдань, що має вирішувати культурно-просвітницька діяльність своїми формами і засобами, є сприяння формуванню іміджу бібліотеки.

Імідж – величина не постійна. Він весь час потребує підживлення. Стара слава забувається доволі швидко. Сьогодні свій імідж усі установи, не тільки бібліотеки, мають завоювати і боротися за нього кожного дня. Бібліотека – звичайно, – діамант. Але про цей діамант суспільство повинно весь час пам'ятати. Інакше дуже швидко цей діамант новому поколінню нагадуватиме не дорогоцінне каміння, а глибу криги, що от-от розстане.

Тому в масштабній і багатогранній проблемі «імідж соціального інституту» ми спинимося на конкретній темі – роль культурно-просвітницької діяльності бібліотек у піднесенні іміджу бібліотеки.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) – найбільша книгозбірня України, фонд якої на сьогодні нараховує майже 15 млн од. зб. Установа перебуває в підпорядкуванні НАН України, тому, зрозуміло, має свою специфіку діяльності. Крім бібліотечно-інформаційної, бібліотека здійснює ще й наукову діяльність та культурно-просвітницьку діяльність. У структурі НБУВ функціонують кілька Інститутів: Інститут рукопису, Інститут науково-методичного забезпечення бібліотечно-інформаційної роботи, Інститут біографічних досліджень, Інститут архівознавства.

Імідж – реклама взаємопов'язані. За рахунок культурно-просвітницької діяльності, її засобами здебільшого здійснюється реклама установи. Ці засоби сприяють формуванню іміджу бібліотеки в суспільстві. Йдеться про цілу систему заходів, як: сесії, наукові конференції, круглі столи, семінари, Дні науки, Дні аспіранта; науково-просвітницькі заходи – презентації, лекції, зустрічі з вченими, державними діячами, письменниками та ін. видатними особистостями; науково-інформаційну діяльність – книжкові виставки, виставки газетних, іконографічних матеріалів (карт); аркушевих та архівних документів тощо, підготовлених Культурно-просвітницьким центром або в співпраці з іншими підрозділами НБУВ; культурологічно-просвітницьку діяльність (за столітньою традицією – виставки образотворчих мистецтв: художні, фото-, народних промислів і т.д.).

Культурно-просвітницька діяльність відбиває рівень, розвиток, якість і результативність таких важливих показників, як зовнішньокommунікативна та внутрішньокommунікативна діяльність, що загалом спрямовано на популяризацію всіх напрямів діяльності НБУВ, на піднесення її іміджу; на виконання першочергових завдань НБУВ, на підтримання високого існуючого іміджу Бібліотеки в суспільстві і в світі, на формуванні нового іміджу установи з огляду на глобалізацію та інші знакові процеси XXI ст.; на підвищення рівня інформаційної культури; інформаційну підтримку формування державницької, патріотичної, громадянської свідомості; на здійснення інформаційної підтримки науково-дослідних робіт та супровід соціальних реформ у державі; на повноцінне використання інформаційних ресурсів Бібліотеки; розкриття багатоманітних фондів, роблячи їх доступнішими і наочнішими; ця діяльність підпорядкована найважливішим завданням найбільшої книгозбірні держави, її магістральним напрямам і подальшому ствердженню цього соціального інституту як бібліотечно-інформаційного центру країни; інфополюса держави; на створення в суспільстві образу бібліотечно-інформаційної установи як установи інформаційного типу найвищого рівня, що займає своє конкретне і унікальне місце в індустрії сучасної інформації та в системі інформаційних послуг. Усі заходи, які організуються і проводяться в Бібліотеці, спрямовані на те, щоб виокремити, яскраво представити широкому загалу, владі, уряду неординарність та значний спектр інформаційних ресурсів, послуг, можливостей та невичерпний інтелектуальний потенціал Національної бібліотеки, що загалом націлено на формування суспільства знань.

З огляду на ці орієнтири й формувалася концепція системи науково-організаційних, науково-просвітницьких і культурно-масових заходів. Усім проектам притаманна комплексність, склад якої визначається доцільністю і спрямований на максимальну результативність і інформованість суспільства про конкретну проблематику. Ключова концепція залишається незмінною: мета всіх заходів – дедалі більше сприяти максимальному об'єктивному оприлюдненню багатих фондів Національної бібліотеки; поширенню нових знань та актуальної інформації; створенню суспільства знань.

На ефективніше оприлюднення інформації націлені креативні форми роботи, які відбито, зокрема на сайті Бібліотеки: електронні каталоги книжково-інформаційних виставок; прес-анонси про заходи; програми наукових конференцій; тези доповідей, доповіді (наприклад, Читання академіка В. І. Вернадського) та ін. Підвищено увагу до знаннево-пропагандистських заходів, упорядковано системність їх організації та проведення.

Пріоритетним в організації книжково-інформаційні виставки є введення в широкий науковий обіг наукової інформації. Книжково-виставкова діяльність відбиває рівень діяльності НБУВ з формування фондів.

«Бібліотечні новини» за змістом і формою виконують функцію електронного літопису Бібліотеки. Суспільно значущі інформаційні бази відбивають зміст і сутність історичних подій, що відбуваються в державі, соціальних змін, національну самобутність, багатоаспектність державних перетворень, моніторинг міжнародних зв'язків Бібліотеки, а через її призму, взагалі України з іншими державами світу. КПЦ здійснює процес наукового та аналітичного відбору найважливішої інформації з навколишнього середовища з метою її ефективного використання тим же суспільством. Розробка теоретичного підґрунтя цих баз є науковим пріоритетом НБУВ.

Особливістю запропонованого формату діяльності є те, що концепція культурно-просвітницької діяльності спрямована і підпорядкована формуванню суспільно значущих інформаційних баз, наукове та технічне забезпечення чого перебрали на себе Культурно-просвітницький центр і Центр бібліотечно-комп'ютерних технологій, які саме і заявили про новий напрям роботи. Ці бази розглядаються як складова частина документальних потоків інформації, обробку яких і широкий доступ яких до користувачів та відвідувачів Бібліотеки, здійснює НБУВ і, крім того, є самодостатнім та оригінальним інформаційним продуктом, що є, в свою чергу, частиною загальноукраїнської інформаційної бази.

Культурно-просвітницька діяльність включає підготовку книжково-інформаційних виставок (у традиційному та електронному вигляді), що вже переходить у площину науково-просвітницької діяльності; організацію науково-просвітницьких акцій, які супроводжують

урочисте відкриття книжково-інформаційних виставок; презентації наукової літератури; наукових проєктів; творчої діяльності інститутів та інших інституцій різного порядку та рівня та ін.; підготовку електронних презентацій; електронних версій заходів; екскурсійну роботу (згідно з диференціацією). Розрізняються екскурсії оглядові, тематичні, що входять до науково-методичної діяльності, оскільки за змістом і терміном проведення, від однієї години до двох і більше, по суті є науковими лекціями про діяльність Бібліотеки; лекціями до курсів бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства; мають функції семінарів; консультацій, методичних рекомендацій та інших форм); є тематичні екскурсія по Бібліотеці для фахівців з бібліотечної освітою (для підвищення кваліфікації) та студентів вищих навчальних закладів. Цей вид культурно-інформаційної діяльності теж є ефективним засобом, що сприяє піднесенню іміджу установи.

Імідж бібліотеки відбивають комунікаційні зв'язки, які створюються, формуються і множаться за рахунок і в результаті проведення культурно-просвітницької діяльності.

Концепція системи, різних за своєю типологією заходів, розробляється з метою повернути до Бібліотеки ще більшу увагу різних верств населення як до установи, що має унікальні інтелектуально-інформаційні ресурси і незамінна в одержанні адекватної, вичерпної інформації, що надається висококваліфікованими фахівцями, які працюють тільки в НБУВ. Заходи сприяють тому, що в НБУВ з'являють нові партнери, нові комунікаційні зв'язки; зростає інтерес до Бібліотеки.

З метою сприяння піднесення іміджу НБУВ КПЦ запроваджено креативні інформаційно-комунікаційні технології в організації наукових, науково-просвітницьких та культурно-масових заходів, які проводить НБУВ і проведення яких є функціональним обов'язком КПЦ; введення в звітні показники роботи КПЦ запропонованих нами показників маркетингової комунікації: показника зовнішніх комунікаційних зв'язків (ефективність виходу установи в інформаційний простір) і внутрішніх комунікаційних зв'язків (участь інших, крім КПЦ, в організації заходів) дає можливість об'єктивно відбити діяльність Бібліотеки як соціального інституту, її місце в ряду закладів та установ інформаційної індустрії.

Ми виділяємо два аспекти інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) – перший пов'язаний із концептуально-змістовою частиною заходу; другий – із підготовкою та формуванням електронної версії заходу. Обидва аспекти мають свою ефективність, а сума цих ефективностей дорівнює результативності заходу, який працює на збільшення комунікативності, помноження комунікативних зв'язків між зацікавленими ланками суспільства; між об'єктами і суб'єктами, а це загалом стимулює розвиток науки; підносить імідж НБУВ.

КПЦ розробив моделі діяльності і поширення інформації з метою підвищення коефіцієнту виходу НБУВ в інформаційний простір, за яким нині в науці визначається ефективність роботи установи в напрямі комунікативності. Нами було обрано модель ДВКО (Джерело Повідомлення Канал Одержувач), що запропонована науково-дослідним центром Стенфордського університету (США) і прийнята в науковому світі. Не викликає заперечень і проста схема структури комунікацій, яка вже, по суті, стала базовою і подається у літературі з питань комунікативістики: Відправник – Процес передачі інформації – Одержувач.

Розроблена КПЦ “Технологічна карта проведення заходу” цілком виправдала себе і тому КПЦ продовжує працювати згідно з її алгоритмом.

Інформація про проведені заходи аналізується, обробляється та узагальнюється на сайті “Бібліотечні новини», що теж є новим інформаційним ресурсом. Їх спільно готують Культурно-просвітницький центр та Центр бібліотечно-комп'ютерних технологій.

Простежимо культурно-просвітницьку діяльність НБУВ, нею займається Культурно-просвітницький центр, в контексті сприяння піднесенню іміджу установи. Проаналізуємо характер заходів, особливості методик і підходів до їх організації впродовж кількох років і порівняємо.

До кожного заходу в Бібліотеці його організатори підходять, як до духовної події. Системний підхід дозволяє розглядати регулятивно-креативні функції Бібліотеки як елемент культури загалом, а її як багатовимірний феномен у різних пізнавальних перспективах. Так,

нині в НБУВ на її сайті користувачі можуть ознайомитися з візуальним варіантом експозицій деяких, найцікавіших виставок; з їх електронною версією. До креативних технологій, які запропоновано в Національній бібліотеці, належить і запровадження в НБУВ відкриттів книжкових виставок.

Відзначимо: на імідж Бібліотеки дуже ефективно «працюють»: т. зв. «жовтнева» бібліотечна міжнародна наукова конференція, що збирає найбільшу кількість учасників (організатор і координатор – Інститут Василенко); решта – організатор і координатор – КПЦ, який здійснює підготовку таких заходів, як наукові читання академіка Володимира Вернадського (в 2012 р. відбудуться вже 22); акції, присвячені Дню слов'янської писемності (зокрема, міжнародні наукові конференції); Всеукраїнський фестиваль науки; Дні науки, Дні аспіранта та ін. заходи.

Крім цих, у НБУВ було також проведено такі науково-інформаційні заходи: *конференції*: “Бібліотеки України та Велика Вітчизняна війна”; “Українсько-сербські історико-культурні взаємозв'язки”; міжнародні наукові конференції: “Україна – Узбекистан: паралелі історичного шляху та магістралі співробітництва в XXI столітті”; “Національна академія наук – Чорнобиллю”; “Україна – Монголія: 800 років у контексті історії”; всеукраїнська наукова конференція “Рік книги і століття знань”; “Сергій Єфремов – український учений і громадсько-політичний діяч та історія національного відродження”; *круглі столи*: “Дослідження НАН України за програмою “Питна вода”; “Україна – Грузія: історико-культурні взаємозв'язки”.

У 2007 р. до Міжнародного дня рідної мови в НБУВ відбулося відкриття Року української книги, який проходив у державі згідно з Указом Президента України.

При підготовці книжково-інформаційних виставок здійснюється науковий аналіз та осмислення основних характеристик інформаційного маркетингу; вдосконалюється процес виділення із фонду Бібліотеки нових знань та процес розширення розвитку соціальних та суспільно значущих інформаційних баз.

Крім книжкової продукції, у виставковій експозиції включаються як самостійні розділи – виставки рукописних матеріалів; аркушевих, іконографічних, нотних матеріалів та документів; плакатів, листівок; матеріалів. Такий підхід дає можливість не тільки глибоко розкрити фонди, а й ввести в науковий і культурний обіг нову інформацію, нове знання; відбити високий фаховий рівень унікальних співробітників Бібліотеки, зокрема Інституту рукопису, відділів образотворчого мистецтва; формування музичного фонду; природознавчого та ін.; залучити до активного і зацікавленого співробітництва сторонні організації (наприклад, при підготовці книжково-інформаційної виставки “60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні” окремим блоком представлено документи з архіву музею історії Національної кіностудії імені Олександра Довженка (плакати та фотографії), що відбивають внесок українських кінематографістів у висвітлення теми Великої Вітчизняної війни і є ефективним засобом для розкриття теми з унікальними рідкісними плакатами з фондів НБУВ (Відділ образотворчого мистецтва НБУВ); цікаві, пізнавального значення плакати було надано Посольством Фінляндії в Україні та ін.

Дедалі більшого значення набуває така форма як презентації, що теж сприяють піднесенню іміджу установи: наукової літератури, журналів; наукових проєктів.

До заходів, організованих і проведених КПЦ, були залучені й взяли в них участь такі установи та інституції: Верховна Рада України; Головне архівне управління України; міністерства та відомства; вищі навчальні заклади та науково-дослідні інститути; ряд інститутів та комітетів НАН України; бібліотеки; редакції журналів; громадські організації.

Свідченням ефективності культурно-просвітницької діяльності є не тільки цілеспрямоване розширення зв'язків з іншими організаціями та установами, а й те, що до заходів, організованих НБУВ, дедалі більше долучаються відомі громадські діячі та вчені. Це: народні депутати України; керівники вищого рангу; провідні вчені (академіки, чл.-кор., д-ри наук); лауреати високих премій; представники дипломатичного корпусу; іноземні вчені; іноземні гості; представники громадських організацій.

КПЦ організовано такі заходи, спрямовані на піднесення іміджу НБУВ: *міжнародні наукові конференції*: славістичні (до Дня слов'янської писемності та культури; спільно з

Українським комітетом славістів); традиційні бібліотечні конференції; “Україна в глобалізованому світі”; «Інтранет/екстранет-ресурси в наукових бібліотеках»; “Україна – Монголія: 800 років у контексті історії” (приурочена до 800-річчя створення Великої Монгольської Держави); “Україна – Туреччина: історія та еволюція культурних зв’язків і співробітництво на сучасному етапі” (до Дня утворення Турецької Республіки та вшанування пам’яті поета зі світовим ім’ям Джалаліддіна Румі); «Україна – Греція: зрізи епох» (до Національного свята Греції); «Микола Гоголь і світ ХХ століття». *Наукові конференції*: “Національна академія наук – Чорнобиллю” (присвячена 20-річчю Чорнобильської катастрофи); “Сергій Єфремов – український учений і громадсько-політичний діяч та історія національного відродження”. *Наукові читання*: академіка В. І. Вернадського (спільно з Комісією з розробки наукової спадщини академіка В. І. Вернадського НАН України; в 2012 р. – 22 Читання); “Видатний український книго- та бібліографознавець Федір Пилипович Максименко (до 110-річчя від дня народження)” (спільно з Національною Парламентською бібліотекою України); книгознавчі читання, присвячені видатному українському літературо- та книгознавцю С. І. Маслову. *Круглі столи*: “Україна – Грузія: історико-культурні взаємозв’язки”; “Гендерне коло України – 2007” (до Дня матері); “Степан Сірополко та його внесок в українське бібліотеко- та книгознавство (до 135-річчя від дня народження)” та ін.

Насиченою була акція, присвячена ювілею М. В. Гоголя. В рамках Міжнародної наукової конференції (координатор – КПЦ) працювали книжково-інформаційні виставки з фондів НБУВ: «Микола Гоголь і світ ХХІ століття»; «Світова гоголіана»; «Твори Миколи Гоголя мовами світу»; «Лектура Миколи Гоголя»; виставка картографічних документів із фондів НБУВ «Біографія Миколи Гоголя в географічних координатах»; підготовлена Державним історико-культурним заповідником (м. Дубно Рівненської обл.) виставка художніх робіт «Шляхами літературних героїв Миколи Гоголя» та громадським творчим об’єднанням «Ексклюзив» – виставка робіт народних майстрів України «Лауреати конкурсу «Золота голка». Відбулися презентації: наукової літератури; проекту віртуального музею «Микола Васильович Гоголь у фондах НБУВ»; представлено дистанційну інтернет-презентацію відділу історії української книги Бібліотеки української літератури в Москві http://www.histukrbook.narod.ru/el_resurses.htm Науково-просвітницький захід включав виступи науковців, представників громадськості, художників та відкриття вищеназваних виставок. Уривки із творів М. Гоголя мовами світу прочитали співробітники НБУВ (англійською, німецькою мовою та фарсі) і студенти Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Київського славістичного університету (французькою, болгарською, польською, російською, чеською, шведською мовами). По книжковій виставці «Лектура Миколи Гоголя» було проведено лекцію. Крім того, Інститутом рукопису було підготовлено виїзну виставку «Гоголіана в архівних зібраннях» (до 200-річчя від дня народження Миколи Гоголя).

Ще форми заходів для прикладу: зустріч у рамках ознайомчо-культурного візиту студентів Познанського університету, які вивчають україністику та учнів старших класів ліцею з українською мовою навчання із Гурова-Ілавецького (Польща); семінар заступників загальноосвітніх навчальних закладів Печерського району, присвяченого Десятиріччю освіти в інтересах сталого розвитку.

Зовнішньобібліотечна комунікаційна діяльність – показник іміджу установи. Адже за кожним партнером стоять конкретні особи-партнери; представники дипломатичних місій в Україні, відомі вчені та діячі культури, письменники; представники наукових установ, бібліотек, громадських організацій та ін.

Показник іміджу Бібліотеки – це співпраця з такими установами та організаціями, які за допомогою культурно-просвітницьких заходів залучені до спільних проектів і заходів: Національна комісія з радіаційного захисту населення України Верховної Ради України; Національна комісія з радіаційного захисту населення України Верховної Ради України; Експертна комісія з питань книговидавництва та бібліотечної справи Національної Ради з питань духовності і культури при Президентові України; Інститут відкритої політики; Інститут оперативної діяльності та національної безпеки; Комісія НАН України з розробки наукової

спадщини академіка В. І. Вернадського; Український комітет славістів; Державна наукова установа «Книжкова Палата України імені Івана Федорова»; Державний комітет архівів України; Українське національне інформаційне агенство (Укрінформ); практично всі інститути НАН України, провідні національні університети та інститути країни: Академії муніципального управління; Волинський національний університет ім. Лесі Українки; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Чернігівський педагогічний університет імені Тараса Шевченка; Національний університет «Києво-Могилянська академія»; Київський національний економічний університет; Київський міжнародний університет лінгвістики і права; Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут»; Національна академія внутрішніх справ; Хмельницький гуманітарно-педагогічний інститут; Українська академія друкарства, а також – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. Серед *інших організацій*: Український державний НДІ архівної справи та документознавства; Компанія ARISTOS; Асоціація користувачів системи ІРБІС в Україні; компанія «Піріт Систем»; компанія ЮСТАР; Київське представництво Держпідприємства «Українська академічна і дослідницька мережа»; Київський центр політичних досліджень і конфліктології; Міжнародний благодійний фонд «Ліга українських меценатів; Міжнародна школа «Меридіан»; Голосіївська районна в м. Києві держадміністрація; Інститут медицини праці АМН України. *Музеї*: Лесі Українки; Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського; Центральний державний історичний архів України; Музей історії м. Києва; Національний музей літератури; меморіальний музей Миколи Лисенка; Музей історії Великої Вітчизняної війни; Музей книги і друкарства України; Музей мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків; Музей Михайла Старицького; Національний музей літератури України; Національний художній музей України; Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України; Музей-майстерня Івана Петровича Кавалерідзе; практично всі *бібліотеки* України (Наукова бібліотека Львівського національного університету імені І. Я. Франка; Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника; Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка; Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; Одеська державна наукова бібліотека імені М. Горького тощо); чимало іноземних бібліотек; *іноземні організації*: Монгольське національне інформаційне агенство (МОНЦАМЕ); Бруклінська публічна бібліотека (Нью-Йорк, США). *Громадські організації*: Товариство пам'яток історії України; «Монгол-клуб»; Товариство бурятської культури м. Києва та області; громада литовців України. *Видавництва*: «Академперіодика»; «Наукова думка»; «Основи». *Редакції*: щорічника «Україна. Наука і культура»; журналу «Право України»; «Музична Україна». *Закордонні установи*: Університет м. Осака (Японія); Університет м. Торонто (Канада); Сербська АН; Латвійська АН; Національна бібліотека Білорусі; Російська національна бібліотека; Російська державна бібліотека (Музей книги); Бібліотека Академії наук Росії; Національна бібліотека Литви ім. Мартінаса Мажвідаса; Національна бібліотека Білорусі; Національна бібліотека Естонії; Національна бібліотека Узбекистану імені Алішера Навої; Архангельський обласний центр підвищення кваліфікації спеціалістів культури (Росія); Бібліотечна асоціація Узбекистану; Міжнародний Шолоховський комітет; Міжнародне співтовариство письменницьких спілок Росії; видавництво „Московський писатель”; Інститут світової літератури ім. О. М. Горького РАН; група компаній «Гренадери»; регіональна громадська організація «Земляцтво ростовчан» (м. Москва, Росія); Федеральне зібрання РФ; Латвійська Академічна бібліотека; Федеральне агенство у справах СНД, співвітчизників, які мешкають за кордоном, і з міжнародного гуманітарного співробітництва («Росспівробітництво») в Україні; Фонд Першого Президента Росії Б. М. Єльцина; Правління Фонду розвитку культурних центрів за кордоном (м. Москва, Росія); Білоруська наукова бібліотека ім. Я. Коласа НАН Білорусі та ін.

На культурно-просвітницьких заходах у НБУВ були присутні: Президенти України Л. Д. Кучма, В. А. Ющенко; Голова Верховної Ради України В. М. Литвин, міністри; представники посольств Австрії, Білорусі, Болгарії, Великої Британії, Грузії, Естонії, Ірландії, Китаю, Латвії, Литовської Республіки; Македонії, Молдови, Німеччини, Польщі, Росії, Румунії,

Сербії, Словаків, Туреччини; Угорщини; Узбекистану, Франції, Чехії; Турецького управління співробітництва та розвитку при Кабінеті Міністрів Республіки Туреччина і т.д.

Зрозуміло, що перерахувати всі організації, з якими налагоджено зв'язки і представники яких узяли участь у проведенні культурно-просвітницьких заходів неможливо. Втім, зазначимо: в середньому кожного року Культурно-просвітницький центр залучає до співпраці і тим самим пропагує, рекламує діяльність Бібліотеки, від 100 до 150 організацій та установ, що відбито в програмах заходів та на сайті НБУВ.

Відзначимо, що до інтелектуального кола, яке дедалі розширюється біля НБУВ: Горловський педагогічний інститут іноземних мов; Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»; Криворізький технічний університет; Національний університет фізичного виховання і спорту України; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя; Полтавський інститут економіки і права; Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника; Український національний університет ім. Володимира Даля; Бібліотека Академії митної служби України; Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія», а також: агенція «Матрікс Прес»; Департамент Ради безпеки і оборони України; Державна інвестиційна компанія; Державний історико-культурний заповідник м. Дубно Рівненської обл.; Дубенська міська рада Рівненської обл.; Київське представництво Державного підприємства «Українська академічна і дослідницька мережа»; компанія «Піріт Систем»; Музей видатних діячів української культури; Національна академія правових наук України; Національна академія педагогічних наук України; представництво компанії «Електронний архів» в Україні; Правління Товариства «Знання» України; Товариство «Україна – Болгарія»; Національний Антарктичний науковий Центр МОН України; фірма А. В. Е. Маркетинг (Польща); Центральний державний архів-музей літератури, мистецтв України. Серед іноземних організацій, що взяли участь у заходах, які були організовані в Бібліотеці: Росія була представлена такими установами, як: Бібліотека з природничих наук РАН (Москва); Бібліотека української літератури в Москві; Інститут слов'янознавства РАН; Білорусь – Державна наукова установа «Інститут історіографії, етнографії та фольклору ім. К. Крапиви» НАН Білорусі; Інститут економіки НАН Білорусі; Чехія – Інститут чеської мови АН Чеської Республіки і т.д.

Наведемо кілька прикладів науково-просвітницьких заходів щодо їх важливої ролі у сприянні підвищенню іміджу бібліотеки. Виділяється науково-просвітницький захід, присвячений Дню української писемності та мови включав відкриття книжково-інформаційної виставки «Українська писемність і мова: історія та сучасність», презентацію Національної словникової бази та лінгвістичних технологій, розроблених в Українському мовно-інформаційному фонді НАН України. Організатори: НАН України, НБУВ.

Високою оцінкою діяльності НБУВ було те, що в урочистостях узяв участь Президент України В. А. Ющенко. Президент України В. А. Ющенко. Дуже високо було оцінено й діяльність Культурно-просвітницького центру НБУВ: на прес-конференції висловив свої позитивні враження від виставки і презентації і об'явив про своє рішення щодо проголошення 2007 року – Роком української книги – таке враження справила на Президента підготовлена Культурно-просвітницьким центром книжково-інформаційна виставка, в якій узяли участь й такі структури Бібліотеки, як Інститут рукопису.

Кожного року в НБУВ проводиться близько 300 різноматичних книжкових виставок; частина з них є складовим і необхідним сегментом комплексних акцій: наукових конференцій, читань, круглих столів, науково-просвітницьких заходів і надзвичайно ефективно діють як засіб піднесення іміджу бібліотеки.

Так, До 90-річчя проголошення Латвійської Республіки та Естонської Республіки відбулося урочисте відкриття виставки «Колекція малюнків та описів Ліфляндії Юганна Христофора Бротце у Латвійській Академічній бібліотеці». Її організовано Латвійською Академічною бібліотекою спільно з посольствами Латвії та Естонії в Україні та естонським проф. Р. Пуллатом, лекцію якого розміщено на сайті НБУВ.

Книжкову виставку «Україна – Швеція: часові пласти»; експозицію мап України XVI – XVII ст. з приватних зібрань О. Шереметьєва, М. Вагера «Тerra Ukraina» та ідеографічну

виставку «Швеція на картах світу» (картографічні документи із фондів НБУВ) було приурочено до приїзду шведського короля та королеви до України.

До Міжнародного дня науки був приурочений науково-просвітницький захід, організований НАНУ; НБУВ; Посольством РФ в Україні; Фондом сприяння розвитку культурних центрів за кордоном; Фондом Першого Президента Росії Б. М. Єльцина.

У програмі: відкриття виставки нової наукової та науково-популярної літератури, виданої російськими видавництвами; презентація спільного науково-видавничого проекту Фонду Першого Президента Росії Б. М. Єльцина та видавництва «Российская политическая энциклопедия»; відкриття фотовиставки «Перший Президент Росії Борис Миколайович Єльцин. 1931–2007»; передача НБУВ в дар фотоальбому «Ельцин»; демонстрація документального фільму «Епоха Єльцина».

З нагоди 80-річчя першої публікації головної книги російської літератури ХХ ст., роману лауреата Нобелівської премії М. О. Шолохова «Тихий Дон» відбулася презентація факсимільного видання тексту рукопису 1-ї та 2-ї книг роману, здійсненого в рамках спільного Російсько-Українського проекту. В презентації взяло участь близько 350 осіб. До заходу підготовлено книжково-інформаційну виставку із фондів НБУВ «Михайло Шолохов». Було відзначено, що таку аудиторію не вдалося зібрати навіть у Москві.

Організаторами науково-просвітницького заходу «Антарктичному договору – 50 років» виступили: Міністерство освіти і науки України; Національний Антарктичний науковий Центр МОН України; НАН України; НБУВ. У програмі: відкриття книжкової, виставок архівних документів, підготовлених НАНЦ; виступи провідних учених України та учасників експедиції; демонстрація фільму про Антарктику.

Науково-просвітницький захід (підготовка науково-просвітницький сектор КПЦ), присвячений 60-річчю Великої Перемоги у Великій Вітчизняній війні. В урочистому відкритті системної виставки із фондів НБУВ, що складалася із книжкової (підготовлена виставковим сектором КПЦ), архівної (підготовлена Інститутом архівознавства НБУВ на матеріалах, що відбивали участь НАН України у Великій Вітчизняній війні), ідеографічних матеріалів (карти) (підготовлена відділом обслуговування читачів літературою природничого і технічного профілю), взяли участь ветерани ВВВ, курсанти Вищого військового училища ім. І. Богуна, науковці. Для майбутніх офіцерів – відвідання НБУВ, взагалі було відкриттям. І надалі виставка користувалася надзвичайним попитом. Її приходили дивитися і ветерани ВВВ, і їх діти.

Індикатором значної ролі культурно-просвітницької діяльності в піднесенні іміджу Бібліотеки є й круглий стіл «Київські філологічні школи і Володимир Перетц (до 190-річчя від дня народження)», що охопив широке коло дослідників: літературознавців, книгознавців, коди кологів, мистецтвознавців, мовознавців, фольклористів та ін. Організатори: Український комітет славістів, НБУВ, Інститут філології Київського Національного університету імені Тараса Шевченка. Координатор: КПЦ.

На адресу круглого столу надійшло вітання від провідних російських учених, а саме: декана Факультету філології та мистецтв Санкт-Петербурзького Державного Університету (далі – СПбДУ), проф. С. І. Богданова, завкафедри історії російської літератури Факультету філології і мистецтв СПбДУ, проф. О. О. Карпова, заввідділу давньоруської літератури Інституту російської літератури (Пушкінський Дім) РАН, д-ром філол. наук Н. В. Понирко, проф. кафедри історії російської літератури Факультету філології і мистецтв СПбДУ М. В. Рождественської.

У вересні 2011 р. в НБУВ відбулося урочисте відкриття книжково-інформаційної виставки «Україна – Австрія: культурні взаємодії». В заході взяли участь Голова Верховної Ради України, академік НАН України В. М. Литвин; Голова Національної Ради Австрії пані Барбара Праммер; представники українського уряду, Посольства Австрії в Україні, провідні вчені та письменники України. Мета заходу – привернути увагу інтелектуальної еліти, наукового загалу м. Києва, широких кіл громадськості до нового перспективного для обох держав етапу в розвитку культурних взаємозв'язків, що мають давні та міцні традиції, і залучити до цього процесу найбільше прихильників. Захід є надзвичайно важливим у

контексті євроінтеграційного взаєморозуміння та сучасного й майбутнього співробітництва між народами Європи і, зокрема, між Україною та Австрією.

Голова Верховної Ради України В. М. Литвин віддав належне високопрофесійній підготовці науково-просвітницького заходу. Його координаторами та його безпосередніми організаторами були Культурно-просвітницький центр і Відділ міжнародної інформації та зарубіжних зв'язків НБУВ. З огляду на ефективність і високий рівень проведення акції академік

В. М. Литвин висловив думку, що відбито не тільки в матеріалах преси, а й на сайті Верховної Ради України, стосовно необхідності проведення аналогічних заходів у НБУВ з іншими країнами-членами Євросоюзу.

Високу ефективність у напрямі сприяння іміджу НБУВ мають культурологічні заходи. Так, на презентації арт-проекту “Реквієм Прип'яті” (наукова конференція “Національна академія наук – Чорнобиллю”, присвячена 20-річчю Чорнобильської катастрофи) французького філософа і художника Кристофа Біссона представники Посольства Франції в Україні; віце-президент регіона “Рона-Альпи” Елен Бланшар (Франція). Тобто, інформація про Бібліотеку «перейшла державний кордон». Справили відповідне позитивне враження фотовиставка “Монголія сьогодні”, надана Монгольським національним інформаційним агенством (МОНЦАМЕ). За культурно-просвітницьку діяльність Міжнародний благодійний фонд “Меценати України” нагородив НБУВ “Рубіновим Хрестом”. Орден “Рубіновий Хрест” – найвища ступінь відзнаки та суспільного визнання за заслуги в справі відродження славетних традицій меценатства й благодійництва МБФ; фото-ілюстративна виставка “Дні солідарності” (до 25-річчя створення Незалежної самоврядної профспілки “Солідарність”); фотовиставка “Київ – образ епохи”; виставка робіт членів Національної спілки фотохудожників України, присвячена Дню незалежності України “Моя земля, моя країна, мій народ...”; виставка фоторобіт, представлених газетою “День” до “60-річчя ООН”; презентація проекту „ЕССЕ НОМО” Музею міста Скоп'є (Македонія); 8-ма Міжнародна щорічна фотовиставка газети “День” за підтримки представництва ООН в Україні. До 60-ї річниці ООН “Україна: За більшої свободи”; інформаційна виставка на панелях “Несподівана Британія: мистецтво бачити” (Британська Рада в Україні”; фотовиставки, наданої Посольством Фінляндії в Україні – “Конференція з безпеки та співробітництва в Європі – 30 років”, присвяченої ювілею Заключного акту Конференції з безпеки та співробітництва в Європі, “30 років Організації безпеки та співробітництва в Європі”; “Українські народні умільці”, „Ексклюзив”; виступ хору “Гомін”; виставка на планшетах “Українська дипломатія: перші кроки на міжнародній арені”, підготовлена УНДІАСД; виставка на планшетах, присвячена життю та творчості Джеймса Джойса, організована Відділом культури Міністерства зарубіжних справ Ірландії; виставки на постерах “Матеріальна і нематеріальна культурна спадщина у Литві”, наданої Литовською Національною бібліотекою ім. Мартінаса Мажвідаса та Національною комісією ЮНЕСКО; фотовиставки: До Дня Соборності України “ Любіть Україну ...”; “Кременець – ворота раю” (цикл: “Краєзнавство у світлинах”); “Світ очима жінки” – з Київською організацією Національної спілки фотохудожників України; культурно-мистецька акція до Дня Києва (з Національною спілкою фотохудожників України); Петриківський розпис учнів середньої школи № 179 ім. О. З. Одухи м. Києва; культурно-просвітницька акція, присвячена Національному дню Румунії (урочисте відкриття; фотовиставка “Собори Буковини”); виставки народних промислів; фотовиставки “Узбецька історія та сучасність. Культура і традиції”, люб'язно наданої Посольством Республіки Узбекистан в Україні; виступ народного ансамблю “Роксаланія” студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка (в рамках науково-просвітницького заходу, присвяченого Дню Соборності); концерт інструментально-хореографічного ансамблю «Галата» Асоціації культури імені Мевляни (Туреччина, м. Стамбул) (культурно-мистецька частина, запропонована Посольством Турецької Республіки в Україні в рамках Міжнародної наукової конференції «Україна – Туреччина: історія культурних зв'язків і співробітництво на сучасному етапі») і т.д.

НБУВ як установа, що повинна сприяти всебічному розвитку населення країни, взяла участь у Всеукраїнському фестивалі мистецтв і духовної культури «Українське Різдво»,

організувавши у рамках комплексного заходу (виставка художніх творів відомого народного художника М. Онацька) із фондів знаменитого українського мецената В. Шереметева; виступ народного ансамблю Шишацької спеціалізованої середньої школи ім. В. І. Вернадського).

Сприяють піднесенню іміджу і такі акції. З ініціативи НБУВ „Укрпоштою” виготовлено конверти до ювілею НБУВ; підготовлено фотоальбоми з історії НБУВ: 1919–1945; 1945–1960; 1960–1980; 1980–1987 роки; інформацію виставлено на сайт НБУВ.

Жодним чином не забуватимемо про таку чудову форму пропаганди діяльності Бібліотеки, як диференційовані екскурсії: для фахівців і студентів з наданням основ бібліотечно-бібліографічних знань; для співробітників Бібліотеки, яких прийнято на роботу до НБУВ; для читачів, які записалися до Бібліотеки, лекції-екскурсії для аспірантів першого і третього року навчання. Екскурсії є частиною роботи не тільки КПЦ, а й спеціалізованих підрозділів НБУВ. Скажімо, Інститутом рукопису (науковим підрозділом НБУВ) проведено, наприклад, такі екскурсії по експозиціях із фондів ІР НБУВ: для студентів Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова; для студентів Київської духовної семінарії; для студентів Київської духовної академії, НМАУ ім. П. Чайковського тощо; Відділом стародруків та рідкісних видань – для почесних гостей бібліотеки та студентів; для учасників російсько-українського наукового форуму «Книжкова культура. Особливості становлення і розвитку». Тематичні екскурсії проводять і Відділ газетних фондів – для студентів Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого – «Система друкованих, електронних та карткових каталогів Відділу газетних фондів НБУВ»; для співробітників Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського – «Аспекти збереження газетних фондів НБУВ»; для студентів Інституту історичної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова – «Унікальні газетні фонди НБУВ». Частиною роботи Відділу ООН, Фонду Президентів України, Австрійського залу також є тематичні екскурсії по матеріалах своїх підрозділів.

КПЦ було проведено такі екскурсії: оглядові по Бібліотеці; лекції-екскурсії по тематичних виставках; для аспірантів першого і третього року навчання; з наданням основ бібліотечно-бібліографічних знань; для співробітників Бібліотеки, які щойно прийнято на роботу до НБУВ; читачів, які записалися до Бібліотеки, для учасників Всеукраїнського фестивалю науки; міжнародних наукових конференцій.

У даній публікації ми, в основному, зосереджували увагу на культурно-просвітницькій діяльності, якою займається тільки культурно-просвітницький центр НБУВ безпосередньо, або в співпраці з іншими структурами Бібліотеки, сторонніми організаціями. Втім, це не повна картина процесу, оскільки й інші структури НБУВ теж здійснюють культурно-просвітницьку роботу, що сприяє піднесенню іміджу Бібліотеки, на чому ми зосередимо увагу в інших публікаціях. Зокрема, з метою пропаганди унікальних фондів Бібліотеки ряд її структурних підрозділів практикували виїзні виставки, надавали рідкісні книги для представлення на всеукраїнських заходах. Інститутом рукопису підготовлено виставку «Гоголіана в архівних зібраннях» (до 200-річчя від дня народження Миколи Гоголя) за спільним проектом з Федеральним агентством Російського державного архіву літератури і мистецтв (демонструвалася в Центральному державному архіві-музею літератури і мистецтв України); присвячену О. Ф. Коломійцю (експонувалася в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка); до 190-ї річниці від дня народження Г. Галагана (в приміщенні Національного музею літератури України); рукописи династії Тулубів та дві постійно діючі виставки у приміщенні Філії № 1: «Видання Інституту рукопису НБУВ» та «Раритети ІР НБУВ». Сприяючи пропаганді унікальних фондів, а отже, й іміджу Бібліотеки, Інститутом рукопису здійснювалася допомога в поповненні експозиції для різних музеїв копіями рукописних документів (зокрема, рукописними матеріалами краєзнавця К. Ф. Кушніра-Марченка, документами П. Куліша; епістолярною спадщиною Є. Х. Чикаленка; працями Б. Д. Грінченка, М. Ф. Біляшівського та ін.). З метою популяризації рукописних фондів Інститут рукопису бере участь у просвітницьких проектах. У їх контексті підготовлено ряд науково-інформаційних робіт, спрямованих на допомогу в пошуку

рукописних документів із фондів Інституту рукопису для зйомок про рукописну спадщину М. Гоголя, Пересопницьке Євангеліє, зберігання унікальних рукописів у фондах ІР НБУВ та ін. Співробітники Відділу юдаїки прочитали 32 лекції про життя та творчий доробок С. Анського; матеріальну культуру східноєвропейських євреїв; творчість єврейських письменників; єврейську історію та культуру в ХХ ст.; текстологію єврейських джерел та мовознавство; проводять різні семінари.

Культурно-просвітницький центр НБУВ, оперуючи численними та багатими засобами культурно-просвітницької діяльності, організовує різні заходи (спектр їх доволі широкий і може дедалі урізноманітнюватися) з метою піднесення іміджу установи, сприяючи піднесенню її авторитету в суспільстві. Обов'язкова умова – ці заходи мають бути розраховані на зовнішню аудиторію. Теми акцій, їх форми мають зацікавлювати соціальне середовище. Лише тоді можна сподіватися на увагу широких кіл громадськості, уряду та ін.

Усі культурно-просвітницькі заходи незалежно від тематики сприяють взаємодії суб'єктів соціальної діяльності, а значить – й піднесенню іміджу установи. В результаті кожного заходу, який проводить НБУВ, формується нове інформаційне, смислове, знаннєве середовище. Створюються нові технології, які дають змогу досягти нових форм комунікацій; позитивно вплинути на соціальне середовище, соціальну спільність, наукову інтелігенцію.

В основу організації всіх науково-організаційних, науково-просвітницьких та ін. заходів покладено комплексність, системний підхід, соціо-культурний принцип дослідження спілкування як теоретичного і суспільного явища, діяльнісний підхід до розуміння сутності взаємовідносин між бібліотекою та іншими соціальними інститутами; між бібліотекою та окремими індивідуумами.

НБУВ є центром соціальних комунікацій держави саме тому, що в ній дедалі збільшується кількість програм, проектів, зв'язків комунікологічного змісту; зростають зовнішні комунікаційні зв'язки; міжкультурні, міжетнічні, зарубіжні і т. д.

Отже, культурно-просвітницька діяльність відчутно сприяє розширенню кола зовнішніх комунікаційних зв'язків НБУВ.

Розвиток креативних технологій у бібліотечній справі потребує подальшого пошуку комунікаційних ресурсів. Один із них – використання комунікаційних ресурсів партнерів. Подальше стимулювання креативності спричинить зміни системи пріоритетів бібліотечної діяльності, сприятиме створенню і підтримці нового іміджу бібліотеки.

Відвідуваність сайту Бібліотеки в частині культурно-просвітницької діяльності суттєво зросла порівняно з минулими роками. Це свідчить про все більшу зацікавленість інтернет-відвідувачів НБУВ суспільно значущими базами даних; електронним фондом візуальної інформації (електронний літопис НБУВ). Дедалі зростає показник виходу НБУВ в інформаційний простір. Отже, культурно-просвітницька діяльність установи незмінно виконує свою важливу і відповідальну роль, ускладнюючи і збагачуючи свою функцію.

Бібліотека такого рівня як національна є точним та водночас гнучким інструментом формування в суспільстві ноосферного мислення; і культурно-просвітницька діяльність спрямована на підтримку і зміцнення цієї думки в широких колах суспільства. Найважливіше завдання – активна, ініціативна позиція в справі залучення уваги насамперед наукової спільноти щодо інтенсивного використання документів на всіх носіях інформації, що зберігаються у багатомільйонному фонді НБУВ, в інтересах розвитку науки, економіки, технологій, культури. Таку можливість роботи з науковою громадськістю дає цілий спектр наукових, науково-просвітницьких, культурно-просвітницьких та ін. заходів, що проводяться в інтересах розвитку науки, освіти і культури, розвитку суспільства.

Нині для культурно-просвітницької діяльності – період створення нових концепцій і моделей активнішого спілкування з суспільством; пошук форм ефективнішого поширення знань, наукових досягнень, корисної інформації, створення дедалі більшої комунікації між членами суспільства; залучення його в мережу традиційних та електронних бібліокомунікацій.